

Handledning för

kemikalietillsyn

på industrier och hos andra användare
av kemiska produkter

Miljösamverkan Västra Götalands

Handledning för kemikalietillsyn på industrier och hos andra användare av kemiska produkter

Inledning	3
Handbok i Kemikaliehantering	3
Inriktning	4
Handledningens uppbyggnad	4
Förkortningar	5
Tillsyn	6
Systemtillsyn	6
Detaljtillsyn	6
Policy för krav på förvaring av kemikalier	7
CHECKLISTOR	14
Översiktlig checklista	15
Frågeformulär för systemtillsyn	17
LISTA 1. Vad hanteras, och hur håller man ordning på det?	27
LISTA 2. Förvaring	37
LISTA 3. Hantering i övrigt	43
LISTA 4. Märkning av kemiska produkter	45
LISTA 5. Farligt avfall (FA)	47
BILAGOR	
Bilaga 1: Översikt, några regler om brandfarliga vätskor	
Bilaga 2: Ämneslistorna i bilaga till Förordning om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor	
Bilaga 3: Säkerhetsrådgivare för farligt gods	

Inledning

Detta är en revidering och omarbetning av den handledning med samma namn som gavs ut av Kemikalieprojekt Älvsborg 1995. Revideringen har blivit nödvändig med anledning av den förändrade lagstiftningen, inte minst miljöbalken.

Handledningen är främst avsedd att användas i den rutinmässiga tillsynen, men kan också ge vägledning i provningsfrågor (tillstånd, anmälan). När det gäller tillsyn på verksamheter som redan har tillstånd måste beaktas att man inte kan ställa längre gående krav än vad villkoren i tillståndet anger, inklusive det s.k. allmänna villkoret i tillståndsbeslutet. Det kan i sådana fall naturligtvis ändå föras en diskussion med verksamhetsutövaren om att på frivillig basis vidta åtgärder som höjer säkerheten mot utsläpp m.m.

Dessutom hindrar inte ett tillstånd brådskande förelägganden eller förbud som är nödvändiga för att undvika att ohälsa eller allvarlig skada på miljön uppkommer (26 kap 9 § miljöbalken.)

Om fastställt kontrollprogram finns för verksamheten kan det också regleras vilka besiktningar m.m. som ska göras, vilket kan begränsa möjligheterna att ställa ytterligare krav på det.

Jämfört med den tidigare utgåvan har innehållet bantats väsentligt, bl.a. har orientering om lagstiftning inklusive redovisning av vissa detaljregler, exempelvis de om märkning, så gott som helt tagits bort. Viss regelhänvisning finns dock med i checklistorna. Sammanställning över litteratur och andra hjälpmedel har också tagits bort.

Handledningen utgörs nu främst av policy för krav på förvaring av kemikalier och ett antal checklistor för tillsyn.

Handbok i Kemikaliehantering¹

Orsaken till denna bantning är att projektet Kemikalier i Östergötland våren 1999 har gett ut Handbok i kemikaliehantering (HiK). Den vänder sig framförallt till företagen, och innehåller många konkreta exempel på försiktighetsåtgärder, främst vad gäller förvaring, men har också en aktuell redovisning av lagstiftningen på området samt en bra litteraturförteckning.

Handbok i kemikaliehantering är också praktisk för en inspektör att ha med sig vid tillsynsbesöken, och det finns därför inte anledning här att upprepa det som handboken tar upp. De båda produkterna kan i stället komplettera varandra.

Dock finns som nämnts här en policy för krav på förvaring av kemikalier, trots att motsvarande finns i HiK under de olika avsnitt som har rubriken "Kravnivåer enligt kemikalier i Östergötland". Se HiK sid 32 - 33, 54 - 55, 56 - 57 och 66.

Vi har dock tyckt att det funnits behov av en sammanställning som tar upp alla viktigare krav i en följd. Kraven i HiK respektive denna handledning är i princip desamma, men något skiljer de sig i vilka frågor som omfattas och hur kraven formuleras. Avsikten har varken varit att skärpa eller mildra kraven i vår policy jämfört med HiK. Några krav i handledningen från 1995 som hade en annan ambitionsnivå än motsvarande i HiK har därför nu anpassats till HiK.

¹ Handbok i Kemikaliehantering (Rapport 1999:4) beställs från Länsstyrelsen i Östergötland på fax 013 - 19 63 33, eller telefon 013 - 19 63 31, 19 63 29

Inriktning

Inriktningen för denna handledning är förenklad systemtillsyn, kompletterad med viss detaljtillsyn. Båda delarna utförs samtidigt, men innehållet kan variera från besökstillfälle till besökstillfälle. Fr.a. kan detaljtillsynen vid olika tillfällen inriktas på olika delar.

Motiv:

Systemtillsynsinriktning behövs, för att betona företagens eget ansvar och stimulera till egna initiativ. Vid systemtillsyn finns möjlighet till en dialog om hur kompetens, arbete med produktvalsregeln m.m. kan utvecklas på företaget.

Detaljtillsynsinriktning behövs, dels för att det finns konkreta förhållanden som måste kontrolleras, och dels för att knyta an systemtillsynen till praktiska frågor på företaget.

Handledningen kan användas för kemikalietillsyn i samband med annan miljötillsyn på industrier, verkstäder m.m, eller så kan den användas vid tillsynsbesök som enbart är inriktade på kemikaliefrågorna.

Handledningens uppbyggnad

Först följer ett kort orienterande avsnitt om tillsyn.

Ett särskilt avsnitt utgörs av Miljösamverkan Västra Götalands policy för krav på förvaring av kemikalier. Skälet till det är att det, med få undantag, främst avseende brandfarliga varor, finns sparsamt med föreskrifter om förvaring av kemikalier, och att behovet av vägledning därför är extra stort.

Därefter följer checklistor:

1. Översiktlig checklista för genomförande av en inspektion, inklusive uppföljning
2. Frågeformulär för systemtillsyn
3. Ett antal checklistor för olika detaljtillsynsfrågor. Man väljer någon eller några av dessa vid varje tillfälle

I bilagor redovisas några regler som komplement till den redovisning av lagstiftningen som ges i HiK. Det gäller några viktigare regler som tillkommit eller ändrats sedan HiK gavs ut.

Handledningen har sammanställts av undertecknad i samråd med Miljösamverkan Västra Götalands arbetsgrupp.

November 2000

Lasse Lind

Projektledare Miljösamverkan Västra Götaland
tel 0532-714 47 e-post lind.lasse@telia.com

Förkortningar

AFS	Arbetskyddsstyrelsens författningssamling
AML	Arbetsmiljölagen
ASS	Arbetskyddsstyrelsen
AR	Allmänna råd
BN	Byggnadsnämnd eller motsvarande
F	Förordning
FA	Farligt avfall
HiK	Handbok i kemikaliehantering (Länsstyrelsen i Östergötland)
HL	Hälsoskyddslagen (en av de lagar som ersatts av Miljöbalken)
KemI	Kemikalieinspektionen
KIFS	Kemikalieinspektionens författningssamling
LBE	Lag om brandfarliga och explosiva varor
LKP	Lag om kemiska produkter (en av de lagar som ersatts av Miljöbalken)
Lst	Länsstyrelsen
MB	Miljöbalken
MFA	Miljöfarligt avfall, har nu ersatts av begreppet Farligt avfall
MHN	Miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande, d.v.s. den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet
ML	Miljöskyddslagen (en av de lagar som ersatts av Miljöbalken)
NFS	Naturvårdsverkets författningssamling (tidigare benämning SNFS)
NV	Naturvårdsverket
PKFS	Produktkontrollnämndens författningssamling (har ersatts av KIFS och NFS)
RN	Räddningsnämnd eller motsvarande
RäddL	Räddningstjänstlagen
Räddtj	Kommunens räddningstjänst
SIND-FS	Statens Industriverks författningssamling (har ersatts av SÄIFS)
SK	Svenska Kommunförbundet
SNFS	Tidigare beteckning för Naturvårdsverkets författningssamling (Nu NFS)
SNV	Tidigare beteckning för Naturvårdsverket (Nu NV)
SRV	Räddningsverket
SÄI	Sprängämnesinspektionen
SÄIFS	Sprängämnesinspektionens författningssamling
VIB	Varuinformationsblad
YI	Yrkesinspektionen

Tillsyn

Systemtillsyn

Systemtillsyn är en metod att granska företagets ledningssystem, kompetens och förutsättningar i övrigt att bedriva sin verksamhet enligt de krav som miljölagstiftningen ställer. Den är en kontroll av att företaget självt klarar att kontrollera och styra sin verksamhet.

Motiv för att bedriva systemtillsyn:

- medvetandegöra företaget om dess ansvar och stimulera till förbättringar
- brister i detaljer beror ofta på systembrister i företaget

Systemtillsyn bedrivs i sammanträdesform. På småföretag genom att man slår sig ner i fikarummet en stund, på större företag genom ett förbokat sammanträde på företaget med platschef, miljöansvariga och andra berörda som företaget vill ha med. Det är nödvändigt att VD är med, om det inte finns delegation av befogenheter till t.ex. platschef, miljöchef. eller motsvarande.

Det är en fördel om myndigheten kan företrädas av minst två personer. Den ene fungerar som inspektionsledare, den andre svarar för anteckningar och påminner om saker man ska återkomma till etc. Det är bra att vara två även av psykologiska skäl när man möter flera personer samtidigt från företaget.

Inspektionsledaren använder sig av en frågelista, som gärna kan ha tillställts företaget i förväg. Frågorna bör ställas "öppet", för att undvika enkla ja-nej svar och i stället stimulera till en redogörelse.

Systemtillsyn med stickprovskontroll

I anslutning till systemtillsynen bör alltid någon detaljtillsyn göras för att knyta an systemtillsynen till praktiska frågor på företaget. Det behöver också kontrolleras stickprovsvis att vad som framkommit i systemtillsynen stämmer.

Detaljtillsyn

Detaljtillsyn är "vanlig" tillsyn av konkreta förhållanden. Den kan avse hur något fysiskt är utformat eller hanteras, men även innebära granskning av journaler, rapporter, ämnesförteckningar etc.

I denna handledning har några checklistor för olika detaljkontrollområden tagits med. Det är sällan realistisk att gå igenom alla dessa vid ett inspektionsbesök. Därför är det viktigt att vara tydlig mot företaget och förklara tillsynens begränsning, så man inte från företaget upplever sig ha fått något slags "godkännande" för hela sin verksamhet.

Miljösamverkan Västra Götalands Policy för krav på förvaring av kemikalier

Här anges krav som normalt bör kunna ställas på förvaring av kemikalier. Det är dock upp till varje tillsynsmyndighet att själv avgöra om man ansluter sig till denna policy. Man måste dessutom använda den med urskiljning och ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. En policy som denna är ingen föreskrift, utan en vägledning i bedömningsfrågor. Att det t.ex. står "ska" vid många åtgärder innebär således inte att de alltid måste tillämpas. Om man så önskar kan man läsa "bör" i stället, och även beakta att alternativa åtgärder ibland kan ge samma säkerhet.

I varje ärende måste en avvägning enligt miljöbalkens regler göras.

Policyns krav redovisas även i komprimerad form i checklista 2. I denna ges också kortfattade upplysningar om förekommande krav i föreskrifter, dessa krav är givetvis en miniminivå som aldrig får underskridas. Men föreskrifterna gäller bara vissa produkter (främst brandfarliga), medan policyn avser alla kemikalier etc. (se definition nedan).

Kraven är, när inget annat sägs, avsedda för såväl nyanläggning som för befintliga anläggningar. Långa åtgärdstider kan dock ibland bli aktuellt för befintliga anläggningar när praktiska/ekonomiska skäl vägs mot miljörisken. Det kan av samma skäl i vissa fall även vara motiverat att vid befintliga anläggningar godta avsteg från policyns krav så länge de finns kvar.

Policyn omfattar förvaring och hantering som hör till förvaring, till exempel påfyllning, medan produktion och processer inte omfattas.

Det finns naturligtvis fler skyddsåtgärder än de som här är medtagna. Här har en begränsning gjorts till vad som bedömts rimligt och praktiskt att kontrollera vid tillsyn av "normala" verksamheter. Det hindrar inte att inspektören - och företaget - ska kunna vara observant på att *ytterligare eller alternativa skyddsåtgärder* kan finnas och ibland vara motiverade att välja.

För uppgifter om fler miljöskyddsåtgärder vid förvaring, och viss annan hantering, hänvisas till Handbok i Kemikaliehantering (HiK). Där ges också närmare information om tekniska utföranden av skyddsåtgärder, kostnader för olika alternativ och i ibland mer detaljerade krav. I det följande ges i vissa fall sidhänvisningar till motsvarande avsnitt i HiK. Se inledningen sid 3 beträffande denna policyns krav i förhållande till kravnivåerna i HiK.

Med "kemikalier etc" menas i det följande kemikalier, avfall, petroleumprodukter eller sådana råvaror och produkter som vid utläckage kan orsaka miljöförorening eller hälsorisk. De flesta flytande produkter kan räknas hit, och i många fall även pulver, pastor m.m. Också spill och utsläpp till luft hör till sådana risker som beaktas i policyn. Exempelvis kan pulver orsaka dammning och flyktiga ämnen avgå från flytande produkter.

■ Invallning, av vad? HiK s. 32 - 33 (stykkegoods), s. 54 - 55 (cisterner)

Grundkrav är att invallning ska ske av alla cisterner eller fatförråd o.dyl. med kemikalier etc.

Godtagbart *alternativ till invallning* kan vara dubbelmantlade cisterner, som dock kan innebära en något lägre säkerhet. HiK s. 44.

Även för flyttbara, tillfälligt uppställda cisterner på byggarbetsplatser m.m. ska någon form av invallning ordnas, även om utformningen inte blir som en regelrätt fast invallning utan exempelvis som ett uppsamlingstråg under cisternen eller att den placeras i någon form av tät container. HiK s.52 - 53. Fat och andra mindre behållare på sådana platser ska också placeras inom någon form av invallning HiK s. 33.

Undantag bör kunna tillämpas för

- 1) Enstaka *befintliga* små cisterner < 5 m³ med diesel, eldningsolja eller fotogen. Genom detta undantag går de flesta befintliga farmartankar och fristående oljetankar för villauppvärmning "fria". (HiK s. 53)
- 2) Fatförråd om ett fåtal fat (< ca 3, eller upp till ca 400 l om förvaring i andra kärl, HiK s. 33) om god ordning och inte särskilda risker föreligger. Finns möjlighet till lagring inomhus, i avloppslöst utrymme, helst avgränsat med tröskel eller gallerdurk över uppsamlingsränna som kan fungera som invallning, ska inte oinvallad förvaring utomhus godtas.
- 3) Cisterner i mark. Se HiK s. 44, som redovisar för- och nackdelar med underjordisk cistern, nackdelarna bedöms överväga för underjordisk jämfört med ovanjordisk cistern. Normalt bedöms inte invallning (= placering i betongkasun), eller dubbelmantling, rimligt att kräva för underjordisk cistern.

Ändå krav på invallning om:

- Särskilda risker föreligger, t.ex. närliggande vattentäkter

Undantag i övrigt ska särskilt motiveras. Det kan gälla ofarligt innehåll och/eller okänsligt läge.

I vissa fall finns krav i föreskrifter på invallning, se lista 2 samt bilaga 1.

■ Invallning, volym HiK s. 32 och 55

Grundkrav: största behållarens volym + 10 % av summan av övriga behållares volym.

Mildrat krav: Minst 10 % av alla behållares volym tillämpas för behållare för mindre farliga kemikalier etc. om inte särskilda risker föreligger. Kan också tillämpas för befintliga anläggningar där större invallningar kan vara svåra att åstadkomma.

Skärpt krav: Största behållarens volym + 50-100% av summan av övriga behållares volym tillämpas om särskilda risker föreligger (vattenskyddsområde eller annan känslig omgivning, eller särskilt farliga ämnen)

■ Invallning, utformning HiK s. 47 - 51

Material ska vara tätt och motstå de produkter som är aktuella. Betong, stål, plast kan vara aktuellt, med adekvat ytbehandling.

Regnskydd eller tak ska krävas vid nyanläggning. Vid befintliga invallningar bör det anordnas, kan det enkelt ordnas ska det alltid krävas. Det ska dessutom krävas om det är en invallning som ofta står utan tillsyn, t.ex. på obemannade depåer.

När regnskydd saknas, måste rutiner för övervakning och uttömning av regnvattnet finnas². När regnskydd saknas är tömning på regnvatten genom manuellt styrd pumpning absolut att föredra framför avtappningsventiler (som kan glömmas öppna eller läcka).

■ Överfyllningsskydd HiK s. 45

Grundkrav: Ska finnas på alla cisterner som fylls genom pumpning eller motsvarande förfarande.

Undantag: Behöver inte finnas för invallade cisterner med produkt som är lätthanterlig i invallningen, d.v.s. som enkelt och utan risk för hälsa eller miljö kan samlas upp genom pumpning eller dylikt (undantag kan t.ex. ej ges för brandfarlig, hälsofarlig eller lättflyktig vara).

Undantag i övrigt ska särskilt motiveras.

I vissa fall finns krav i föreskrifter på överfyllningsskydd, se lista 2, samt bilaga 1.

■ Nivåvisning / pejling HiK s. 45

Grundkrav: Möjlighet att lätt avläsa eller pejla nivån ska finnas på alla cisterner.

Tilläggskrav: Omedelbart avläsningsbart nivåvisningsinstrument bör installeras på alla cisterner där det är enkelt genomförbart. Manuell pejling bör samtidigt vara möjlig att utföra.

I vissa fall finns krav i föreskrifter på nivåbestämning, se lista 2.

■ Läckagelarm HiK s.25

Grundkrav: Ska finnas på/vid lagring där särskilda risker föreligger. Särskilda risker i detta sammanhang kan vara: ■ Oinvallade stora cisterner på obemannade anläggningar, ■ Oinvallade stora cisterner i särskilt känslig omgivning³. ■ Cisterner med särskilt riskabla ämnen, även inom invallning.

Tilläggskrav: Bör installeras på alla cisterner/system där det är enkelt genomförbart.

² Exempel på villkor i tillståndsbeslut eller krav i förelägganden:

Dagvatten från invallningar ska kontrolleras före utsläpp. Utsläpp får ske under förutsättning att

■ ingen tydlig missfärgning, främmande lukt eller andra tecken på förorening förekommer. ■ pH-värdet ligger i intervallet 6,5 -10. ■ halten mineralolja är mindre än mg/l COD-halten inte överstiger mg/l ■ Konduktiviteten inte överstiger mS/m.

³ Dessa båda kategorier av cisterner bör dock vara invallade, se Invallning, av vad? ovan

■ Andra tekniska skyddsåtgärder

Uppställning av cistern. Påkörningsskydd ska alltid finnas, om sådan risk föreligger. Lämplig utformning och dimensionering bedöms från fall till fall (HiK s. 46 - 47). Cisterner ska i övrigt vara stadigt uppställda, och mindre cisterner bör vara uppallade så de kan observeras ordentligt och inte ligger direkt mot marken (korrosionsrisk).

Uppställning av fat. Påkörningsskydd ska alltid finnas om sådan risk föreligger. Fat bör placeras i ställ, på pall el.dyl. ej direkt på mark eller på invallnings botten (korrosionsrisk).

Droppskydd, spillplåtar, spilluppsamlingstråg o.dyl. (HiK s. 52 - 53) ska finnas på alla ställen där spill eller läckage kan förväntas. Exempel: pump, provtagningsställe, tappställe och avluftningsställe. Droppskydd etc. ska vara försedda med regnskydd. Även inom invallning ska droppskydd etc. finnas, spill ska kunna samlas upp och eventuellt regnvatten ska inte onödigtvis förorenas

Upphängningsanordning för pump-/tankningshandtag på slangen på farmartankar och liknande ska finnas för att hindra nerrivning av slangen. Som ytterligare skydd bör **låsnings** i själva handtaget finnas för att hindra att olja kan rinna ut om man inte håller i handtaget.

■ Särskilda skyddsåtgärder utomhus

Tät spillzon. Där hantering som kan medföra spill förekommer mer frekvent (mer än några få gånger per år) ska marken hårdgöras och tätas med t.ex. betong eller ytbehandlad asfalt. Detta avser t.ex. område runt invallning där lossning och annan hantering av de aktuella varorna sker, och om invallning saknas även platsen där behållare står (HiK s. 53, 54). Även området runt påfyllningsplatser för inomhus eller i mark placerade cisterner räknas hit. Spillzonen ska vara så stor att spill normalt kan stoppas och samlas upp innan de avrinner till omgivande mark, dagvattenbrunnar el.dyl.

Kommentar: Undantag bör inte generellt göras för alla enstaka små cisterner < 5 m³ med diesel, eldningsolja eller fotogen. Vid farmartankar som används för tankning av fordon och maskiner finns det ofta spillrisker. Vid sådana tankar som är anslutna till panna, spannmålstork el.dyl. sker däremot sällan spill, tanken kanske bara fylls ett par gånger per år.

Dagvattenbrunnar på fabriksområden m.m. där kemikalier etc. hanteras ska vara tydligt utmärkta med skyltar el.dyl. för att även återfinnas vid snötäckt mark. Anordning för att effektivt täta brunnarna ska finnas i deras närhet och omedelbart kunna användas vid tillbud. På områden med omfattande oljehantering ska brunnarna vara anslutna till oljeavskiljare. HiK s. 27, 41

■ Särskilda skyddsåtgärder inomhus

Golvbrunnar. Inga golvbrunnar får finnas i produktionslokal/lagerutrymme där kemikalier etc förvaras. Alternativt leds golvbrunnar till avloppslös uppsamlingsbrunn eller katastroftank. HiK s. 24, 32, 39

Befintliga golvbrunnar pluggas permanent.⁴

⁴ *Undantagsvis* kan befintliga golvbrunnar i maskinhallar o.dyl. anses behövliga för tillfälligt bruk (smältvatten från snöiga fordon etc), de ska då normalt hållas effektivt tätade med exempelvis tungt lock med gummipackning. Avstängningsbara golvbrunnar finns - men beakta risken för att de av misstag

Lagerutrymmen för kemikalier etc i cisterner eller lösa behållare ska vara försedda med invallning i form av förhöjda trösklar, gallerdurkar över uppsamlingsränna el.dyl. HiK s 24, 32, 34 - 39

■ Skydd mot luftförorening

Behandlas bara marginellt i HiK. Se i stället SNV AR 93:7, Oljehamnar och oljedepåer, om en del möjliga skyddsåtgärder mot utsläpp av flyktiga ämnen.

Vid lagring, påfyllning, tankning m.m. kan flyktiga eller dammande produkter avgå till luften.

Dammande produkter (pulver m.m.) ska *förvaras* på ett sådant sätt att stoftspridning till omgivningen inte sker, t.ex. i silos eller inomhusförråd. Vid *påfyllning* av silos o.dyl. ska filter, t.ex. cyklon eller spärrfilter, finnas på avluftsledning, så att stoft inte går ut med den undanträngda luften.

Flyktiga ämnen⁵, och produkter som avger flyktiga ämnen, ska *förvaras* så att avgång till luft genom andningsförluster (vätskans volymändring med temperaturen som gör att luftvolymen ovan vätskan ändras) och avdunstning motverkas. Vid *påfyllning/tankning* ska åtgärder vidtas så att utsläpp till luft motverkas.

Beroende på aktuella ämnen, volymer, lokalisering och hantering kan olika krav bli aktuella. Här ges exempel på åtgärder, bedömning görs i det enskilda fallet av vad som kan krävas:

- Stora depå- och industricisterner förses med flytande tak⁶
- Gasåterföringssystem installeras, d.v.s. vid fyllning av lösningsmedel m.m. återsugs ångorna till behållare eller levererande fordon.
- Cisterner och andra behållare förvaras i så låg och jämn temperatur som möjligt
- Cisterner målas i färg som motverkar uppvärmning av solen
- Cisterner förses med ventiler som tillåter ett visst över- och undertryck, s.k. tryckvacuumventiler.
- Påfyllning av cisterner görs med underfyllningsteknik eller nedsänkt ovanfyllning.
- Påfyllning av fat, dunkar m.m. görs med slang, pistolhandtag etc. i stället för att hålla öppet och om möjligt som nedsänkt ovanfyllning.
- Avluftsledning från cistern ansluts till gasrening, t.ex. kolfilter.
- Alla cisterner, fat etc. där risk för skadliga tryck inte finns hålls helt slutna
- Vid slutna processtankar ska utsug vara igång endast när tankarna är öppna under t.ex. fyllning, bearbetning.

Se kolumnen "Krav i föreskrifter" i checklista 2 beträffande krav när det gäller bensinhantering.

lämnas öppna. Golvbrunnar som mottar avlopp från tvättränna, skvallerledning från expansionskärl m.m. kan behållas om de "utvallas" från lokalen genom en någon dm hög krage runt brunnen.

⁵ En allmän ambition bör vara att välja lösningsmedel och andra produkter med så låg flyktighet som möjligt.

⁶ Flyter på vätskan så att ingen luft-/gasvolym som kan ge andningsförluster finns ovanför vätskan.

■ Återkommande besiktning, allmänt

All besiktning bör utföras av ackrediterade kontrollorgan eller en oberoende besiktningsfirma. Omfattning och metod för besiktning anpassas efter vad som ska besiktigas. Det är t.ex. inte alltid praktiskt genomförbart med provtryckningar. Metodhandbok för återkommande kontroll är under utarbetande av Sprängämnesinspektionen och Naturvårdsverket (upplysning i NFS 2000:4.)

I vissa fall finns krav i föreskrifter på besiktning, se lista 2, samt bilaga 1.

■ Återkommande besiktning av cisterner⁷ HiK s. 56 - 57

Grundkrav: Ska ske av alla cisterner med kemikalier etc.

Undantag kan eventuellt medges om riskerna bedöms mycket små, t.ex. om verksamhetsutövaren har mycket god egenkontroll och cisternerna finns inom tillfredsställande invallning.

Undantag från grundkravet bör *inte* förekomma i följande fall:

- 1) Särskilda risker föreligger, t.ex. närliggande vattentäkter eller ytvatten
- 2) Cisternen är uppsatt så att någon sida (vanligen undersidan) inte är åtkomlig för inspektion utifrån
- 3) Det är en underjordscistern
- 4) Det är en cistern som ofta flyttas (utsatt för skaderisk) till byggarbetsplatser o.dyl.

■ Återkommande besiktning av ledningar HiK s. 56 - 57

Grundkrav: Besiktning av ledningar sker i samma omfattning som de cisterner till vilka de är anslutna.

Skärpt krav: Besiktning ska alltid ske av markförlagda ledningar, oavsett vilka cisterner de är anslutna till.

Ledningar i eller under golv ersätts med ledningar placerade så att de kan kontrolleras, HiK s 51, 57.

■ Samförvaring HiK s. 33 - 34

Kemikalier som kan reagera med varandra eller av andra skäl är olämpliga att samförvara ska hållas åtskilda och inte finnas i samma förråd eller inom samma invallning. Exempel på olämplig samförvaring är hälso- eller miljöfarliga kemikalier tillsammans med brandfarliga varor.

⁷ Som vägledning för hur ofta återkommande kontroll bör ske kan de regler som gäller för förvaring av brandfarliga varor tjäna: Vart 6:e år för cisterner med dåligt korrosionsskydd (S-cistern), vart 12:e år för cistern med gott korrosionsskydd (K-cistern). Är korrosionsskyddet obekant bör 6 år tillämpas.

■ Egenkontroll HiK s. 19 - 22, 55 - 57

Regelbunden tillsyn, funktionskontroll och förebyggande underhåll ska utföras. I allmänhet bör skriftliga program och instruktioner finnas, utom för mycket små anläggningar, och journalföring av utförda kontroller och åtgärder ske.

Kontrollerna bör ingå i verksamhetens totala program för egenkontroll.

CHECKLISTOR

Se också Handbok i Kemikaliehantering sid 82 - 85 för fler tips på kontroller som kan göras vid tillsynen, än de som framgår av checklistorna på följande sidor.

ÖVERSIKTLIG CHECKLISTA

Användbarheten av denna checklista beror på vilka rutiner som redan finns för tillsyn på den egna myndigheten. Se den som ett möjligt stöd, som dock inte är tillämpligt för alla i alla situationer.

1. Förberedelser

- a. Kolla vad som finns sedan tidigare om företaget.
- b. Ring och prata med företaget för att få en grov bild av vad de sysslar med, om företagets verksamhet inte alls är känd.
- c. Se om det finns tillämpliga allmänna råd, branschfaktablad el.dyl. som rör denna typ av verksamhet. Skumma dessa.

2. Föranmälan?

- a. Om förstagångsbesök: Kontakta företaget innan och se till att VD, platschef, miljöansvarig och andra personer med ansvar för miljö- och kemikaliefrågor kan finnas på plats. Orientera om att inspektionen kommer att innefatta en genomgång i sammanträdesform av hur de arbetar med miljö- och kemikaliefrågor på företaget.
- b. Om uppföljningsbesök. Avgör från fall till fall om föranmälan är motiverad. Ren kontroll av fysiska hanteringsfrågor, t.ex. förvaring, bör knappast förhandsanmälas.

3. Inspektion: Systeminspektion + viss detaljtillsyn

- a. Börja med en snabb rundvandring på företaget, om det tidigare inte är besökt eller annars dåligt känt. Betona att det bara är för att få en överblick, inte för att granska detaljer.
- b. Sitt ner tillsammans med ansvariga på företaget och ge en kort orientering om er roll som tillsynsmyndighet, förhållandet till andra myndigheter etc.
- c. Fortsätt med att gå igenom frågeformuläret för systemtillsyn.
- d. Ta nu också upp eventuella andra miljöfrågor som är aktuella utöver kemikaliefrågorna (avfallshantering, utsläppsbegränsningar, buller, energianvändning etc)
- e. Övergå till konkret kontroll (detaljtillsyn). Välj någon eller några av de checklistor som gäller för detaljtillsyn av olika områden. Välj bland dessa alltid checklistan för kemikalieförvaring, om ingen inspektion gjorts tidigare. Klargör för företaget att granskningen inte är heltäckande!
- f. Småföretag: Försumma inte att ta upp systemtillsynsfrågor även på dessa, även om formerna blir enklare och antalet inblandade färre, kanske bara en inspektör och en verkmästare eller ägare.

4. Uppföljning av anmärkningar

- a. Meddela när inspektionen avslutas att ett skriftligt inspektionsmeddelande kommer, där eventuella anmärkningar och förslag kommer att anges. Berätta översiktligt om vilka brister som upptäckts men var samtidigt försiktig med att precisera anmärkningar eller att lämna råd muntligt direkt i samband med inspektionstillfället, annat än i frågor som är mycket uppenbara. Man kommer alltid på fler aspekter redan på vägen hem.....
- b. Skriv inspektionsmeddelande, påpeka brister och ge råd om åtgärder. Formulera så det inte kan missförstås och tas för föreläggande. Om tider för åtgärder ska sättas? Avgör från fall till fall. Sätt inte fler tider för uppföljning än ni kan hålla reda på och följa upp!
- c. Uppföljande besök görs rutinmässigt efter de inspektionsintervall ni själva anser rimliga, eller för att särskilt kontrollera något som påpekats i inspektionsmeddelande som borde åtgärdas snart.
- d. Kvarstående brister vid uppföljningsbesök: Notera. Fråga varför. Be att få återkomma med skriftligt besked om hur ni ställer er. Alternativa ställningstaganden från er kan vara:
 - i. Företagets förklaring godtagbar, anmärkningen stryks.
 - ii. Anmärkningen fortfarande relevant, ge föreläggande. (Utvecklas inte närmare här, delegationbeslut, eller genom beslut som tas i nämnden, samråd med chef etc. efter de rutiner som gäller på den egna myndigheten)

5. Uppföljning av misstänkta lagbrott (av mer än ringa slag)

- a. Om man direkt misstänker att något förhållande kan rubriceras som lagbrott bör det nämnas direkt i samband med inspektionen, men avstå även här från preciseringar.
- b. Kom ihåg att dokumentera det misstänkta brottet innan företaget lämnas. T.ex: Fotografera, ta prov (på varor, avfall etc), ta kopior av handlingar. För noggranna anteckningar.
- c. Rådgör med miljöåklagare innan en eventuell åtalsanmälan, om ni anser det behövt.
- d. Följ de rutiner som gäller på den egna myndigheten för att samråda och eventuellt besluta om åtalsanmälningar.

6. Miljösanktionsavgift. Kontrollera om överträdelse av bestämmelser m.m. innebär att miljösanktionsavgift ska fastställas.

FRÅGEFORMULÄR FÖR SYSTEMTILLSYN

Svaren på alla frågor noteras, liksom vilka eventuella uppmaningar som gjorts. Var försiktig med att ge för precisa omdömen och råd redan vid detta tillfälle! Följs alltid av ett skriftligt inspektionsmeddelande där mer precisa uppmaningar och råd ges.

Detta frågeformulär är inte begränsat endast till kemikalieanknutna miljöfrågor. Bedöm från fall till fall vilka frågor som ska ställas. Frågorna är så långt möjligt öppet formulerade, för att undvika enkla ja-nej svar och i stället stimulera till en redogörelse. *Efter genomgången bör några punkter följas upp ute i verksamheten (detaljtillsyn)*

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>1. Företagets miljöorganisation och kunskaper om verksamhetens miljöpåverkan? Vem ansvarar för miljö- och kemikaliefrågor? Annan eller samma person som ansvarar för arbetsmiljö, säkerhet och brandskydd?</p>	<p>- Enligt F om egenkontroll (1998:901) gäller för tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet krav på fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för frågor enligt miljöbalken, föreskrifter, domar och beslut. - Kunskapskravet enligt MB 2 kap.2 §.</p>	<p>Det är ofta önskvärt med en miljöansvarig med stark ställning nära platschef el.dyl. Företaget avgör dock själv sin organisationsform som inte ska föreskrivas av myndigheterna. Men vid oklara ansvarsförhållanden bör en uppmaning om översyn av organisationen göras.</p>	
<p>2. Känner man till lagstiftning och myndigheter? (här avses endast mycket elementär kunskap, vissa regler tas upp i följande frågor)</p>	<p>Tillsyn kan riktas mot företaget enligt - MB (Lst eller MHN) - AML (YI) - LBE (RN, SÄI, polis) - RäddL, brandsyn (RN) - "Sevesolagen", SFS 1999:381 (Lst eller MHN) - Föreskriften om säkerhetsrådgivare för farligt gods, se bilaga 3 (Räddningsverket)</p>	<p>Rekommendera t.ex. köp av Industriförbundets <i>Miljöskyddshandbok</i> (Industrilitteratur 1999) och att man tar del av broschyren <i>Miljöbalken - hur berör den dig som företagare</i> (Miljöbalksutbildningen och Industriförbundet, april 2000). Broschyren kan gärna delas ut vid besöket.</p>	
<p>3. <i>Miljöpolicy</i>. Har företaget en egen miljöpolicy, och hur revideras den.</p>	<p>Inga formella krav på att detta ska finnas.</p>	<p>Om ett miljöledningssystem finns (se nästa punkt) ingår miljöpolicy i detta.</p>	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>4. Hur sker <i>kvalitetssäkringen</i> av företagets miljöskyddsarbete? Finns miljöledningssystem enligt ISO 14000-serien eller EMAS, eller annat system? Planerar man för något?</p>	<p>Inga formella krav finns. Men ISO 14000 och EMAS regleras av internationell standard respektive EG-bestämmelser.</p> <p>Förenklade system finns även, exempelvis miljödiplomering hos vissa kommuner samt sådana som branschorganisationer tagit fram.</p>	<p>Nämn att det finns vissa rutiner man kan besluta införa på egen hand, om man inte är "mogen" för ett miljöledningssystem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analyser utförs på ackrediterat laboratorium, - prover tas av utbildad/ackrediterad provtagare - utomstående konsult anlitas för första gångsbesiktning vid nyinstallationer och ombyggnader av utrustning av betydelse för miljöskyddet (inte samma konsult som projekterat installationerna). <p>Rekommendera kontakt med konsult eller branschorganisation för införande av miljöledningssystem.</p>	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>5. <i>Egenkontroll. Vilka rutiner finns för kontroller som rör hälsa, miljö och säkerhet?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alla miljöfarliga verksamheter är enligt MB 26 kap. 19 § skyldiga att utöva egenkontroll. - Enligt F om egenkontroll (1998:901) gäller för tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet dessutom krav på att egenkontrollen ska vara systematisk och dokumenterad. - Dokumenterad internkontroll av arbetsmiljön krävs enl. AFS 1996:6, tillsyn YI 	<p>Att tillfredsställande egenkontroll bedrivs är mycket viktigt och centralt i miljöbalken. Huvudsyftet med systeminspektion är just att kontrollera och stimulera till effektiv egenkontroll. I stort sett alla frågor i detta formulär knyter på olika sätt an till detta.</p> <p>Vid otillräcklig egenkontroll kan myndigheten (Länsstyrelsen eller MHN) begära att ett förslag till egenkontrollprogram lämnas in.</p> <p>Internkontroll av arbetsmiljön granskas inte men om misstanke om brister ändå uppkommer bör YI informeras.</p> <p>Inget hindrar att verksamheten integrerar internkontrollen och egenkontrollen i en handling.</p>	
<p>6. För vilka viktiga anläggningsdelar eller moment finns <i>driftsinstruktioner</i>?</p>	<p>Kan anses som en del av det som bör ingå i egenkontrollen.</p>	<p>Följs upp som detaljtillsyn, kan avse t.ex. påfyllning av cisterner, avsändning av farligt avfall, underhåll av reningsutrustning.</p>	
<p>7. Hur arbetar företaget för <i>hushållning och kretsloppsanpassning</i>?</p>	<p>MB 2 kap 5 §</p>	<p>Hushållnings- och kretsloppsprinciperna är en central del i balken. Några av de följande frågorna är konkretiseringar till detta.</p> <p>Observera att tillsynsmyndigheten kan agera inte bara vid direkt miljöpåverkande överträdelser, utan även när t.ex. resurs-hushållnings- och kretsloppsprincipen inte iakttas.</p>	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
8. Val av <i>energislag</i> och <i>hushållning med energi</i> för drift och uppvärmning? Potential för förnybara energislag och besparingar?	MB 2 kap 5 §	Säkert i de flesta fall mycket svårt för inspektören att bedöma vad som är möjligt och rimligt att uppnå. Det viktiga är att företaget arbetar aktivt med dessa frågor.	
9. <i>Transporter</i> . Kan miljöpåverkan och energiåtgång vid transporter som företaget utför eller orsakar (inköp och leverans m.m.) minskas? Kan transportarbetet minskas?	MB 2 kap 5 §	Se kommentar till fråga 8	
10. Hushållning med råvaror och material? Optimering av produktion för minskad materialåtgång? Återvinning och återanvändning av spill, restprodukter, felproduktion m.m?	MB 2 kap 5 §	Se kommentar till fråga 8	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
11. Berörs företaget direkt av regler om <i>producentansvar</i> ?	Följande förordningar om producentansvar finns (aug. 2000): - Returpapper (1994:1205) - Förpackningar (1997:185) - Däck (1994:1236) - Bilar (1997:788) - Elektriska och elektroniska produkter (2000:208), gäller fr.o.m. 2001-07-01	Uppmana till kontakt med materialbolagen om företaget kan ha producentansvar.	
12. Tillgång till <i>kompetens för att bedöma kemikalier</i> ur miljö-, hälso- och olycksrisksynpunkt.	Kunskapskravet enligt MB 2 kap.2 §.	Alternativ: Egen personal på plats, personal på annat håll inom samma företagsgrupp, konsult eller annan utomstående expertis.	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>13. Vilken information har man om de kemiska produkter som hanteras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Förteckning över farliga ämnen ska finnas, liksom varuinformationsblad, VIB . (AFS 1994:2 32-35 §§, ersätts av 2000:4 1 jan 2001, tillsynsmyndighet YI). - Förteckning över kemiska produkter som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt ska finnas på tillstånds- eller anmälningsskyldighet (F om egenkontroll 1998:901 7 §). - Den som tillverkar, importerar eller överlåter kemisk produkt ska lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (MB 14 kap. 8 §). - VIB ska lämnas i samband med överlåtelse av hälso- eller miljöfarlig kemisk produkt. VIB ska utformas i 16 punkter (KIFS 1998:8 4 kap) 	<p>Förteckning enligt AFS respektive egenkontrollföreläsningen kan (bör) givetvis vara samordnad till en handling. Viktigt att företaget tillser att rätt information ges av leverantörerna för de produkter företaget köper in, däribland fullständiga och aktuella VIB.</p> <p>Närmare granskning av märkning, VIB m.m. görs i detaljtillsyn.</p>	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>14. Tillverkar eller importerar man själv någon kemisk produkt? Hanterar man i så fall</p> <ul style="list-style-type: none"> - anmälan till produktregistret - utredningsöversikt - märkning - varuinformationsblad korrekt? <p>- Finns tillstånd vid import från icke EU-land av livsfarlig produkt?</p> <p>Ang. <i>överlåtelse</i> av särskilt farliga produkter, se lista 1, fråga 5.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - MB 14 kap. - Anmälan till produktregistret (KIFS 1998:8 7 kap.) - Utredningsöversikt (KIFS 1998:8 5 kap.) - Klassificering och märkning (KIFS 1994:12) - Importtillstånd (sök hos Länsstyrelsen, SFS 1998:94114 och 17 §§) <p>Se vidare ovanstående punkt om VIB m.m.</p>	<p>Rekommendera KemIs hemsida för hjälp med märkning och klassificering samt KemIs skrift <i>Produktinformation. Hjälptill dig som arbetar med klassificering, märkning och varuinformationsblad</i> (35 s. 1999)</p>	
<p>15. Vad vet man om <i>produktvalsregeln</i>?</p>	<p>MB 2 kap 6 §</p>		
<p>16. Har man tillämpat produktvalsregeln så att man <i>genomfört eller övervägt något utbyte</i>? Tror man själv att det kan finnas produkter som borde bli föremål för utbyte mot mindre farliga?</p>	<p>MB 2 kap 6 §</p>	<p>Uppmana till aktivt förhållningssätt och återkommande interna genomgångar av kemikaliefloren. Rekommendera alltid att söka minska antalet olika produkter. Vid uppföljande besök kan man gå vidare med frågan, förslag på hur ges i SNV AR 92:6 sid 94-96, 98-99.</p>	

FRÅGA	REGLER m m	KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
<p>17. Vilka rutiner finns för <i>inköp</i>, och produktval i samband med inköp?</p>	<p>Lagen om offentlig upphandling (LOU) gäller inte privata företags upphandling.</p>	<p>Informera om t.ex. <i>Inköps- och miljöpraktika</i> (f.d. Inköparens Miljöhandbok, Norstedts Juridik) "<i>Västernorrlandspärmen</i>", <i>Tox-Infohandboken</i>, flera band för olika produktgrupper m.m.(Tox Info AB), <i>Bra kemval för tvätt och rengöring</i> (Miljöförvaltningen i Göteborg m.fl.) och andra hjälpmedel.</p>	
<p>18. Vilka rutiner finns för hantering av <i>farligt avfall</i>?</p>	<p>F om farligt avfall (SFS 1996:971): Vid verksamhet där FA uppkommer ska journalföring ske av mängd, vilka slag av avfall, och vilka behandlingsanläggningar olika slag transporteras till. Avlämnaren ska kontrollera att transportören och behandlaren har tillstånd.</p> <p>Avsändaren kan också behöva ha säkerhetsrådgivare för farligt gods, se bilaga 3, Räddningsverket är tillsynsmyndighet.</p>	<p>Vid behov informera om reglerna och uppmana till journalföring.</p>	

LISTA 1. VAD HANTERAS, OCH HUR HÅLLER MAN ORDNING PÅ DET?

Några av dessa frågor finns också med i handledningens frågelista för systemtillsyn. Här är avsikten, till skillnad från vid systemtillsynen, inte endast att få en redogörelse från företaget, utan att också direkt kontrollera förhållandena på plats. Det kan gälla såväl att granska förteckningar, varuinformationsblad och andra handlingar som att titta i kemikalieförråd, produktlager m.m.

FRÅGA	REGLER och KOMMENTAR	ANTECKNINGAR
1. I huvudsak vilka kemiska produkter används, ungefär i vilka mängder?	Allmänna uppgifter som behövs för att bedöma riskerna med verksamheten och tillsynsbehovet.	
2. Förteckning över kemiska produkter som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt (och andra kemiska ämnen och produkter) granskas. a. Finns? b. Aktuell?	För verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt MB är det enligt F om egenkontroll (SFS 1998:901) obligatoriskt med en sådan förteckning. Ett liknande krav gäller enligt arbetsmiljölagstiftningen som kräver att en förteckning över farliga ämnen, samt varuinformationsblad, ska finnas, då inte kopplat till någon anmälnings- eller tillståndsplikt. AFS 1994:2 32-35 §§, ersätts av 2000:4 1 jan 2001.	
3. Varuinformationsblad (VIB) granskas a. Finns väl samlade, och tillgängliga för dem som arbetar i verksamheten? b. Med tillräcklig riskinformation? c. Aktuella? (högst 3 år gamla) d. VIB över produkter man inte använder längre utrensade?	Information ska lämnas på VIB i samband med överlåtelse av hälsofarlig kemisk produkt för yrkesmässig användning. VIB ska utformas i 16 punkter och även innehålla miljöinformation. KIFS 1998:8 4 kap. Företaget ska ha fått med VIB till de produkter som köps in, och säljer man själv kemiska produkter ska man lämna med VIB.	
4. Märkning.	Granska ev. märkning, om det bedöms befogat. Använd i så fall lista 4.	

<p>5. Förekommer förbjudna eller särskilt reglerade ämnen och produkter eller avvecklingsämnen, eller andra ämnen som särskilt bör observeras pga de risker de medför? T.ex. de som listas nedan.</p>	<p>Observera: Här nämns endast en del ämnen/produkter som det i samband med inspektion kan vara rimligt att kontrollera. Kontrollen kan göras i samband med granskning av förteckning över farliga ämnen och VIB, och genom förfrågan till företaget och när man går igenom förråd och lager. Det är <u>inte</u> en lista över allt som är reglerat, och givetvis inte över allt som kan bli föremål för utbyte. Det är <u>företagets</u> ansvar att aktivt arbeta med att identifiera ämnen och produkter för utbyte (produktvalsregeln). Därvid bör <u>bl.a.</u> den s.k. obs-listan användas av företaget. Obs-listan finns på KemIs hemsida www.kemi.se. (KemIs Begränsningslista finns också på hemsidan men är f.n., okt 2000, inte uppdaterad med hänsyn till nya regler)</p>	
<p>Ämne/produkt</p>	<p>Lagregler, och tips om kontroller.</p>	<p>Anteckningar - förekomst - kan det bli aktuellt att tillämpa produktvalsregeln? - innebär förekomsten av något ämne/produkt överträdelse av förbud el. annan reglering?</p>
<p><i>Kadmium</i> i NiCd-batterier i annat</p>	<p>F om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter (SFS 1998:944) och KIFS 1998:8 9 kap 1 - 5 §§ om undantag. F om batterier (SFS 1997:645). All förekomst av kadmium ska kontrolleras mot författningarna avseende lagligheten. Om tillåten användning påträffas är det viktigt att orientera om reglerna och uppmana till utbyte.</p>	
<p><i>Kvicksilver</i> i elektrisk utrustning i mätinstrument i andra produkter</p>	<p>F om förbud m.m. i vissa fall (SFS 1998:944) och KIFS 1998:8 9 kap 15 - 19 §§ och KemI AR 1992:3 om undantag. F om batterier (SFS 1997:645). All förekomst av kvicksilver ska kontrolleras mot författningarna avseende lagligheten. Om tillåten användning påträffas är det viktigt att orientera om reglerna och uppmana till utbyte. Det är önskvärt att alla kvicksilverkomponenter snarast byts ut. I de fall de av tekniskt/ekonomiska skäl får sitta kvar bör de tydligt märkas med att de innehåller kvicksilver och ska omhändertas som FA när komponenten byts ut eller skrotas.</p>	

<p><i>PCB</i> i elektrisk utrustning i andra produkter</p>	<p>F om PCB m.m. (SFS 1985:837) och F om bortskaffande av PCB m.m.(SFS 1998:122)</p> <p>All nyanvändning är förbjuden av PCB och PCT.</p> <p>Viss befintlig elektrisk utrustning med PCB får fortsätta att användas, under vissa villkor. Fr.o.m. 1995 förbjöds användningen av vissa transformatorer och kondensatorer med PCB.</p> <p>Den som innehar en utrustning som innehåller eller kan antas innehålla mer än 5 dm³ (5 liter) PCB-produkt ska anmäla detta till Naturvårdsverket. Ändringar i PCB-innehavet ska också anmälas.</p> <p>Fogmassor med PCB i byggnader bör snarast ersättas, eftersom de hela tiden läcker PCB till omgivningen. Krav på utbyte bör därför kunna ställas med stöd av miljöbalken, trots att befintliga PCB-fogmassor inte uttryckligen är förbjudna. Se Miljösamverkan särskilda handledning i delprojekt Uppföljning av PCB-Fria Fogar</p>	
--	---	--

<p><i>Klorerade lösningsmedel i avfettning/tvätt, i färg, lack, lim el.dyl.</i></p>	<p>F om förbud m.m. i vissa fall (SFS 1998:944) och Rådets Förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet kompletterad av F om ämnen som bryter ned ozonskiktet (SFS 1995:636)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ I konsumentprodukter är Metylenklorid (=diklormetan, metandiklorid, metylendiklorid), Triklöretylen (=trikloreten, tri, trikloren) och Tetrakloretylen (=perkloretylen, tetrakloreten, etylentetraklorid, per) förbjudna. ■ Metylenklorid och Triklöretylen får inte saluhållas, överlåtas eller användas yrkesmässigt. Detta innebär förbud mot de tidigare i verkstadsindustri m.m. vanliga tritvättarna. KemI kan dock ge dispens från förbudet i enskilda fall. All användning utan dispens är således förbjuden. ■ För 1,1,1-trikloreten (=metylkloroform, metyltriklormetan, trikloreten) gäller förbud mot import, tillverkning och yrkesmässig användning . ■ Koltetraklorid (=perklormetan, tetraklormetan) är förbjudet för yrkesmässig användning. <p>All förekomst av dessa ämnen ska kontrolleras mot författningarna avseende lagligheten. Om tillåten användning påträffas är det viktigt att orientera om reglerna och uppmana till utbyte.</p>	
<p><i>Andra klororganiska ämnen</i></p>	<p>Förutom reglerna i KIFS 1998:8 10 kap. om förbud mot Klöreten (=vinylklorid) som drivgas och totalförbud för ett fåtal namngivna ämnen torde de flesta, utom de som ingår i övriga grupper i denna tabell, inte vara särskilt reglerade. All förekomst av klororganiska ämnen bör föranleda användaren att göra en riskbedömning och undersöka behovet av utbyte.</p>	

<p><i>Bekämpningsmedel</i></p>	<p>F om bekämpningsmedel (SFS 1998:947). Det skulle här föra för långt att ge en översikt av reglerna om bekämpningsmedel. Påträffas bekämpningsmedel kontrolleras att de är godkända för aktuellt ändamål, använd i första hand Bekämpningsmedelsregistret på KemIs hemsida www.kemi.se.</p> <p>Observera också bestämmelsen i MB 14 kap. 17 §: “Andra kemiska produkter eller biotekniska organismer än sådana som har godkänts får användas för bekämpning endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för människors hälsa eller miljön.”</p>	
<p><i>Flamskyddsmedel</i></p>	<p>Flamskyddsmedel är, fränsett förbud mot vissa ämnens användning i vissa textilvaror (KIFS 1998:8 10 kap. 4 §), i sig inte särskilt reglerade. Många flamskyddsmedel är problematiska ur miljösynpunkt, särskilt vissa lågbromerade. De kan finnas i bl.a. plaster, färger, textilier, elektronikprodukter och elektriska hushållsapparater. Information om flamskyddsmedel och mindre miljöfarliga alternativ finns i skriften <i>Flamskyddsmedel - brandskydd och miljöpåverkan</i> från Miljösamverkan Älvsborg 1997. Skriften har våren 2000 skickats ut till alla miljökontor i Västra Götaland och finns också på Miljösamverkan Västra Götalands hemsida: www.vgregion.se/miljo klicka på Miljösamverkan.</p>	

<p><i>CFC, HCFC och haloner</i></p>	<p>Rådets Förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet kompletterad av F om ämnen som bryter ned ozonskiktet (SFS 1995:636). I princip är all användning av CFC och haloner förbjuden. Viktigaste undantagen är</p> <ul style="list-style-type: none"> - CFC får finnas kvar som arbetsmedium i befintliga stationära kyl-, värme- och andra klimatanläggningar av typ enhetsaggregat med en köldmediemängd av 900 gram eller mindre: t.o.m. den 31 december 2004 - HCFC får användas som arbetsmedium i befintliga kyl-, värme- och andra klimatanläggningar tills vidare, men det inte är tillåtet att fylla på HCFC efter 31 dec 2001 <p>I övrigt refereras dessa regler inte här.</p>	
<p><i>Ämnen som medför risk för allvarliga kemikalieolyckor (Seveso II-direktivet)</i></p>	<p>Reglerna har nyligen (1999) ändrats genom att Sverige införlivat det s.k. Seveso II-direktivet. Reglerna finns i huvudsak i lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381) med tillhörande förordning (SFS1999:382) och Räddningsverkets föreskrifter (SRVFS 1999:5), i MB med tillhörande förordningar samt i föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen (AFS 1999:5). Information om reglerna finns i broschyren Nya regler om allvarliga kemikalieolyckor som kan läsas på NVs hemsida www.environ.se under Lagar och rättesnören.</p> <p>Lagen tillämpas på verksamheter där farliga ämnen förekommer i mängder som motsvarar eller överstiger de mängder som framgår av bilaga till förordningen. <i>Se bilaga 2 i denna handledning</i></p> <p>Verksamheter som omfattas ska vidta riskbegränsande åtgärder och bl.a. utarbeta handlingsprogram och anmäla verksamheten (i vissa fall tillståndsprövning enligt MB)</p>	

<p>forts. Seveso II</p>	<p>En av flera nyheter är att ämneslistan numera innehåller miljöfarliga ämnen.</p> <p>Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet, men viss tillsyn kan överlåtas till kommunen. Tillsynen ska samordnas med tillsyn enligt MB.</p> <p>Om man vid inspektion misstänker att företaget kan ha farliga ämnen i sådana mängder att de omfattas av Seveso II-reglerna bör man i första hand informera företaget om att reglerna finns och be att de kollar av bilagan i förordningen för att se om de omfattas och sedan redovisar resultatet. Därefter kan det bli aktuellt med en närmare tillsyn och kontroll av företagets skyldigheter och åtgärder.</p>	
<p><i>Särskilt farliga produkter (indelas i livsfarliga och mycket farliga kemiska produkter)</i></p> <p>Livsfarliga motsvarar faroklassen mycket giftiga. Mycket farliga motsvarar faroklasserna giftiga, cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska samt starkt frätande produkter. Starkt frätande finns inte som egen faroklass, men starkt frätande är de produkter i faroklassen frätande som enligt KIFS 1994:12 ska märkas med riskfras starkt frätande</p>	<p>F om kemiska produkter och biotekniska organismer (SFS 1998:941, 2 §, 14-20 §§)</p> <p>Tillstånd krävs för import från icke EU-land av livsfarlig produkt. Tillstånd krävs för överlåtelse av särskilt farliga produkter. Särskilt farliga produkter får överlåtas endast till den som skall använda dem yrkesmässigt eller som har tillstånd för annan hantering Krav på journalföring (anteckningsskyldighet).</p> <p>Preciseringar och undantag finns i KemIs föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 1998:8 8 kap.)</p> <p>Här kontrolleras om man har erforderliga tillstånd från Länsstyrelsen om man importerar livsfarlig eller överlåter livsfarlig eller mycket farlig kemisk produkt, samt att man vid överlåtelse sköter journalföringen. Meddela YI om hanteringen förefaller riskabel för de anställda.</p>	

<p><i>Ämnen som inte får finnas i konsumentprodukter</i></p>	<p>KIFS 1998:8 10 kap 15 § innebär förbud för vissa ämnen i kemiska produkter som släpps ut på marknaden för att säljas till allmänheten. Förpackningar till produkter för yrkesmässig användning som innehåller dessa ämnen ska, utöver övrig obligatorisk märkning, vara märkta med "Endast för yrkesmässigt bruk". De ämnen som avses är märkta med ε (epsilon) i Klassificeringslistan och kan lätt sökas fram i denna på www.kemi.se. (i en del fall gäller begränsningen bara vissa halter av ämnen i produkter, det framgår i så fall av anmärkningarna i listan)</p> <p>Om företaget tillverkar eller importerar produkter avsedda för allmänheten är det särskilt viktigt att tillse att företaget kontrollerar sina produkter med avseende på denna regel.</p>	
<p>Nedan ges upplysningar om vad som snarare är några produktgrupper än enskilda ämnen/ämnesgrupper. De exempel som tagits med här är några produktgrupper som är relativt vanliga i flera olika slags verksamheter. Det handlar här främst om att initiera ett aktivt tillämpande av produktvalsregeln för att söka mindre riskabla alternativ, undersöka om ämnen som ingår i obs-listan ingår i produkterna etc. Det är verksamhetsutövaren som ska utföra detta arbete (med hjälp av sina leverantörer).</p>		
<p><i>Andra organiska lösningsmedel än klorerade</i></p>	<p>Flera olika lösningsmedel, som kan förekomma t.ex. i färger, för rengöring av utrustning, avfettning och i olika processer, finns på Kemikalieinspektionens obs-lista.</p>	
<p><i>Tvätt- och rengöringsmedel</i></p>	<p>Några regler finns i KIFS 1998:8 11 kap. men är i praktiken inte av större intresse då alla medel torde klara dessa krav. Kontrollen kan i stället inriktas på om man försökt välja mer miljöanpassade produkter. Detta är ett produktområde där positivt miljömärkta alternativ i stor utsträckning slagit igenom och det bör vara lätt att hitta bra alternativ. Ett bra hjälpmedel för yrkesmässiga användare är boken Bra Kemval för tvätt och rengöring. ver 2. 1998 som kan beställas genom Miljöförvaltningen Göteborg tel 031-61 26 10.</p>	

<p><i>Färg och lack</i></p>	<p>Viktigast att kontrollera är om man försökt ersätta färg och lack med hög lösningsmedelshalt med sådana som medför mindre lösningsmedelsutsläpp. Men också olika tillsatser så som biocider, tensider, sickativ (torkmedel), stabilisatorer och mjukgörare kan behöva uppmärksammas.</p> <p>KIFS 1998:8 10 kap 13 § förbud mot vissa blyföreningar i färger. Detta förbud fångar inte in alla blyföreningar som kan förekomma i färger. Men eftersom bly är ett avvecklingsämne bör all blyförekomst i färger uppmärksammas. Också andra tungmetaller bör uppmärksammas, <i>bl.a.</i> kromföreningar.</p> <p>Orientering om lacker och miljöfrågor ges i NVs branschfakta Verkstadsindustri - lackering av metall, april 1997.</p>	
<p><i>Smörjmedel och hydrauloljor</i></p>	<p>Några regler som specifikt rör dessa produkter torde inte finnas. Genom projektet Ren Smörja har miljökrav formulerats för hydrauloljor och smörjfetter. För hydrauloljor har med detta som grund en Svensk Standard fastställts (SS 15 54 34). SP tillhandahåller på sin hemsida (www.sp.se/km/sv/tekn_tj/kmo/hydraul.htm) en förteckning över de hydraulvätskor som klarar standarden. På Göteborgsregionens Kommunalförbunds hemsida (www.gbgreg.kommunalforbund.se/regionalplanering/miljo/miljofett.html) finns förteckning över smörjfetter som klarar projektets hälso/miljökrav. I KemIs rapport 8/92, Rena smörjan, finns information också om många andra slags smörjmedel som kan förekomma i verkstadsindustri.</p>	

LISTA 2. FÖRVARING

Se också punkt 5 i lista 3 om utrustning för att samla upp spill, stoppa utflödande vätskor m.m.

KONTROLLPUNKT	KRAV I FÖRESKRIFTER.	POLICY	ANTECKNINGAR
<p>1 Invallning av kemikalier och andra varor samt avfall som vid utläckage kan orsaka miljöstörning eller olycka.</p>	<p>Krävs endast för P brandfarlig vätska klass 1 >3 m³ (SIND FS 1981:2) P all förvaring av brandfarlig vätska >250 l inom vattenskyddsområde (NFS 2000:4), utom eldningsoljetank i villa.</p>	<p>i sammandrag. För preciseringar och undantag, se sid 7 f. Krävs normalt för all förvaring. Undantag kan ibland göras för farmartankar < 5 m³ och mindre fatförråd.</p>	
<p>a. Har invallningar tillräcklig volym?</p>	<p>Största behållare + 10 % av övriga, i vissa fall mer (SIND FS 1981:2) Inom vattenskyddsområde min 50 % av tot. volym, dock minst största behållaren (NFS 2000:4)</p>	<p>Grundkrav: största behållare + 10 % av övriga. Kan skärpas el. mildras.</p>	
<p>b. Är invallningen under tak eller regnskydd</p>		<p>Krävs vid nyanläggning, bör ordnas på befintliga, kan ibland krävas. Om det saknas krävs rutiner för övervakning och uttömning av regnvattnet.</p>	
<p>2 Överfyllningsskydd</p>	<p>Krävs för vissa cisterner med brandfarlig vätska > 1 m³ (SÄIFS 1997:9 och NFS 2000:4). Se bilaga 1.</p>	<p>Grundkrav: Ska finnas på alla cisterner >1 m³. Undantag: lätthanterlig produkt inom invallning.</p>	
<p>3 Nivåavläsning</p>	<p>Vätskenivån ska kunna bestämmas på tillförlitligt sätt för brandfarliga vätskor. (SÄIFS 1997:9 och NFS 2000:4)</p>	<p>Möjlighet att lätt avläsa eller pejla nivå ska finnas på alla cisterner</p>	
<p>4 Läckagelarm</p>		<p>Ska finnas på/vid lagring där särskilda risker föreligger.</p>	

KONTROLLPUNKT	KRAV I FÖRESKRIFTER.	POLICY	ANTECKNINGAR
5 Uppställning. Är cisterner och lösa behållare placerade stadigt och med påkörningsskydd?	Allmänt hållet krav på att det ska finnas för brandfarliga vätskor (SÄIFS 1997:9)	Krävs alltid. Mindre cisterner bör vara uppallade. Fat placeras i ställ eller på pall el.dyl.	
6 Spillplåtar, droppskydd och liknande anordningar.	Allmänt hållet krav på att det ska finnas för brandfarliga vätskor (SIND FS 1981:2)	Ska finnas där spill eller läckage kan förväntas. Även inom invallning. Ska ha regnskydd.	
7 Upphängningsanordning för tankningshandtag.		Ska finnas på farmartankar m.m. Handtaget bör också vara självstängande.	
8 Särskilda skyddsåtgärder utomhus: <ul style="list-style-type: none"> - Tät spillzon - Dagvattenbrunnar avstängbara - Oljeavskiljare 	Allmänt hållet krav på spillzon för brandfarliga vätskor (SIND FS 1981:2)	Tät spillzon ska finnas där hantering som kan medföra spill förekommer mer frekvent. Täta lock till dagvattenbrunnar ska finnas omedelbart tillgängliga. Om omfattande oljehantering ska dagvattenbrunnar anslutas till oljeavskiljare.	
9 Särskilda skyddsåtgärder inomhus <ul style="list-style-type: none"> - Inga golvbrunnar - Invallat el. motsv. skydd 		Inga golvbrunnar där kemikalier hanteras eller förvaras. Lagerutrymmen ska vara försedda med invallning i form av förhöjda trösklar el.dyl.	

KONTROLLPUNKT	KRAV I FÖRESKRIFTER.	POLICY	ANTECKNINGAR
<p>10 Skydd mot luftföroening <i>Dammande produkter</i> - Dammfri förvaring - Filter på avluftningsledning <i>Flyktiga produkter</i> - Sluten förvaring om möjligt - Flytande tak, gasåterföring, rening efter avluftningsledning el. andra skyddsåtgärder</p>	<p>Föreskrifter om dammande produkter saknas. SNFS 1996:14 reglerar skyddsåtgärder vid hantering av bensin vid depåer. Bl.a. krävs gasåterföring eller flytande tak. (Se även SNV AR 93:7 Oljehamnar och oljedepåer)</p>	<p><i>Dammande</i> produkter hanteras så att stoftspridning till omgivningen inte sker. Filter ska finnas på avluftsledning <i>Flyktiga produkter</i> hanteras så att avgång av ämnen till luften motverkas Val av skyddsåtgärd bedöms från fall till fall</p>	
<p>11 Återkommande besiktning av cisterner och ledningar</p>	<p>Återkommande besiktning vart 6:e eller 12:e år (i vissa fall inom vattenskyddsområde vart 3:e år) krävs för cisterner med brandfarlig vätska >1 m³ (SÄIFS 1997:9 och NFS 2000:4). Kontrollrapport ska i de flesta fall skickas in till tillsynsmyndigheten. Se vidare bilaga 1. Kraven gäller även ledningar i mark.</p>	<p>Grundkrav: Besiktning ska ske av alla tankar och cisterner, såväl över- som underjordiska, och även av mobila tankar. Undantag kan ev. medges om riskerna bedöms små, men inte för cisterner i mark, för cisterner som ofta flyttas eller sådana som inte kan inspekteras på alla sidor. Markförlagda ledningar ska alltid besiktigas.</p>	
<p>12 Samförvaring</p>	<p>Regler om samförvaring finns för transporter, se pärmarna Farligt Gods från Svenska Brandförsvarsförbundet.</p>	<p>Kemikalier som kan reagera med varandra eller annars är olämpliga att samförvara ska hållas åtskilda.</p>	
<p>13 Egentillsyn</p>	<p>Alla verksamhetsutövare ska bedriva egenkontroll (MB 26:19), för tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet gäller därtill F. om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:901)</p>	<p>Regelbunden tillsyn, funktionskontroll och förebyggande underhåll ska utföras.</p>	

KONTROLLPUNKT	KRAV I FÖRESKRIFTER.	POLICY	ANTECKNINGAR
<p>14 Tillstånd, anmälan. Har tankar och cisterner erforderliga tillstånd/ har de anmälts?</p>	<p>Tillstånds-/ anmälningsplikt gäller i allmänhet för cisterner med brandfarlig vätska > 1 m³ , samt för >250 l inom vattenskyddsområde (SÄIFS 1997:9 och NFS 2000:4).</p> <p>Tillsynsuppgift för MHN beträffande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diesel, Eo, Spillolja i mark >1 m³ - Diesel, Eo >1 m³ - 10 m³ ovan mark, utom cisterner inomhus. - 250 l brandfarlig vätska inom vattenskyddsområde <p>För övrig tillstånds- /anmälningspliktig förvaring av brandfarliga vätskor utövas tillsyn av RN som bör varskos då misstanke om att reglerna inte efterlevs uppkommer.</p> <p>Se också bilaga 1.</p>		

LISTA 3. HANTERING I ÖVRIGT

Kontrollpunkter	Kommentarer	Anteckningar
<p>1 Processtyrning för att t.ex. minimera kemikalieåtgång och minska uppkomna avfallsmängder</p>	<p>Hushållningsreglerna (MB 2 kap. 5 §) och allmänt försiktighetsmått (MB 2 kap. 3 §)</p>	
<p>2 Säkra rutiner för satsning och tömning av produktionsutrustning</p>		
<p>3 Rengöring <i>Av behållare och produktionsutrustning</i></p>	<p>Vid rengöring ska eventuellt kvarvarande innehåll: 1) Om möjligt återföras till produktionen, 2) I annat fall omhändertas som FA, eller på annat säkert sätt om det inte klassas som FA. Observera att anläggning för rengöring av tankar och fat för förvaring eller transporter av kemiska produkter är tillståndspliktig enligt förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, bilagans punkt 74.702-1.</p>	
<p><i>Av golv i lagrings- och produktionslokaler.</i></p>	<p>Skurvatten från t.ex. golvskurmaskin är ofta starkt förorenat av oljor, rengöringskemikalier m.m. och får i sådana fall inte tömmas i avlopp utan ska hanteras som farligt avfall.</p>	
<p>4 Används alla kemikalier och råvaror i produktionen?</p>	<p>Inaktuella produkter rensas ut och omhändertas i förekommande fall som FA. Generellt bör antalet råvaror och kemiska produkter minimeras.</p>	
<p>5 Finns lämplig utrustning för att samla upp spill, stoppa utflödande vätskor m.m.?</p>	<p><i>Exempel</i> på utrustning som i de flesta verksamheter bör finnas lättillgänglig: - Absorbenter, av lämpligt material med hänsyn till förekommande vätskor. Löst och /eller i "ormar" etc. Förorenade absorbenter ska normalt hanteras som farligt avfall. - Tätningssluckor för dagvattenbrunnar (och i förekommande fall för golvbrunnar).</p>	

6 Hantering av lösningsmedel	Destilleringsapparater för återvinning av lösningsmedel från t.ex. måleri förekommer. Ibland placeras dessa i kemikalieförråd, vilket kan vara olämpligt med tanke på brandrisk och därmed risk för utflöde av större mängder kemikalier. Samråd bör ske med Räddningstjänsten. Det är aldrig acceptabelt att göra sig av med lösningsmedelsrester genom att låta dem avdunsta. Förbrukade lösningsmedel är farligt avfall.	
-------------------------------------	---	--

LISTA 4. MÄRKNING AV KEMISKA PRODUKTER

samt utformning av förpackningar.

Allmän kommentar

Som framgår av regelöversikten om märkning i Handbok i Kemikaliehantering (HiK) s. 14 f ska i de allra flesta fall någon form av märkning förekomma på förpackningar och behållare för kemiska produkter. Det måste dessutom anses vara ett rimligt försiktighetsmått enligt lagstiftningens allmänna aktsamhetsregler (MB 2 kap.) och allmänna krav på märkning och produktinformation (MB14 kap. 8 §) att *alla* behållare och förpackningar med kemiska produkter, inklusive fasta behållare och förpackningar och behållare med FA, är märkta med uppgifter om innehåll. De närmare märkningsreglerna finns i KIFS 1994:12, kompletterat med vissa regler i KIFS 1998:8 bl.a. 3 kap. 4 §, 10 kap 15 §, 17 kap. (bekämpningsmedel)

Förslag på kontroller vid tillsynsbesök

Med behållare avses här alla slags förpackningar, cisterner, fat m.m., lösa såväl som fasta.

Kontrollpunkt	Kommentar	Anteckningar
1. Är alla behållare tydligt märkta med vilken produkt de innehåller? Exempel på behållare att granska a. Fat b. Cisterner och tankar c. Storsäck o. andra specialbehållare d. Silos e. Småförpackningar i kemikalie-, olje- och färgförråd f. Behållare för FA	Se allmän kommentar ovan.	
2. Är behållare med hälso-, miljö- eller brandfarliga produkter försedda med lämplig eller föreskriven märkning med farosymboler och farobeteckningar etc?	Närmare granskning av samstämmighet med föreskrifterna görs endast om en översiktlig kontroll visar på stora brister eller om särskilt riskabla produkter finns. YI och RN bör dessutom meddelas i sådana fall om det rör hälsofarliga eller olycksriskabla ämnen.	
3. Är företaget självt importör eller tillverkare av kemisk produkt? a. Märkning? b. Utformning av förpackningar?	Om företaget släpper ut produkter på marknaden bör närmare granskning av märkningen göras, liksom av utformningen av förpackningar. Se KIFS 1998:8 3 kap. om förpackningar	

LISTA 5. FARLIGT AVFALL (FA)

Se Handbok i Kemikaliehantering s 70 - 73 om regler och försiktighetsmått.

Farligt avfall. Kontrollpunkter	Anteckningar
1. Skiljs FA från övrigt avfall?	
2. Är uppställningsplats/förråd/tankar uppmärkta så att olika slags FA placeras rätt och inte blandas?	
3. Samförvaras FA enligt samma principer som gäller för kemikalielagring? Vägledning till vad som kan/inte kan samförvaras finns i reglerna för farligt gods, se pärmarna Farligt Gods från Svenska Brandförsvarsförbundet.	
4. Är utrymmen där FA förvaras avloppslösa och med hög tröskel, invallning eller motsvarande skydd mot utläckage vid spill eller skador på behållare?	
5. Beaktas risk för frostsprängning vid utomhuslagring?	
6. Är behållare, tankar, fat för förvaring av FA i gott skick? Tankar bör besiktigas regelbundet.	
7. Är behållare, tankar, fat i så gott skick att de kan transporteras, om avsikten är att de också ska användas vid borttransport av avfallet?	
8. Är behållare, tankar, fat för förvaring eller transport av FA tydligt och korrekt märkta?	
9. Hur ofta töms förråd/behållare?	
10. Vem kontrollerar när det är dags att tömma?	
11. Är avfallsjournaler riktigt förda? Mängd, avfallsslag och mottagare ska antecknas av avfallslämnaren.	
12. Kontrollerar avfallslämnaren att transportörer och mottagare har tillstånd för FA?	

Kontrollera även att **spillolja** hanteras enligt reglerna i förordning om spillolja (SFS 1993:1268), i praktiken innebär det att så gott som all spillolja ska omhändertas som FA. Begreppet spillolja omfattar många typer av restprodukter, bl.a. av smörjmedel, skärvätskor (även vattenblandbara), isoleroljor, hydrauloljor, även avfall från rengöring av cisterner för brännolja eller drivmedel. Observera risken för PCB-innehåll i isoleroljor. Observera även att begagnade **oljefilter** ska bedömas som FA, även efter eventuell pressning, enligt NV.

Observera även att företaget kan behöva ha säkerhetsrådgivare för farligt gods. Samma krav som gäller för transportörer av farligt gods gäller även för avsändare av farligt gods (Se bilaga 3). Vid eventuell misstanke om att detta fordras men saknas informeras Räddningsverket som är tillsynsmyndighet

Bilaga 1 Översikt, några regler om brandfarliga vätskor ¹

	Naturvårdsverket	Sprängämnesinspektionen
<ul style="list-style-type: none"> Kommentarer sid 2. MHNs tillsynsuppgifter sid 3 	NFS 2000:4	SÄIFS 1995:3 (tillstånd, anmälan) SÄIFS 1997:9 (kontroll, överfyllningsskydd) SIND FS 1981:2 (invallning)
Tillstånd	Inga tillståndskrav	Tillstånd krävs för de flesta fall av förvaring av brandfarlig vätska (och gaser) över vissa angivna mängder. En tabell i 1995:3 klargör detta tydligt men återges inte här. <i>Undantag:</i> klass 3 i mark kräver dock aldrig tillstånd. I vissa efter tabellen särskilt angivna fall räcker det med anmälan i stället för tillstånd, exempelvis viss tillfällig hantering.
Information/Anmälan (Information ska ges till/anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten)	a) Diesel, Eo, Spillolja i mark >1 m ³ b) Diesel, Eo >1 m ³ - 10 m ³ ovan mark. <i>Undantag:</i> Anläggningar inomhus. c) 250 l brandfarlig vätska inom vattenskyddsområde	En tabell i 1995:3 klargör detta tydligt men återges inte här. <i>Undantag:</i> klass 3 i mark kräver dock aldrig tillstånd. I vissa efter tabellen särskilt angivna fall räcker det med anmälan i stället för tillstånd, exempelvis viss tillfällig hantering.
Återkommande kontroll av cisterner samt tillhörande ledningar vart 6:e eller 12:e år beroende på korrosionsskydd m.m. ² Dessutom finns krav på återkommande kontroll i AFS 1999:6, se nedan	a) Diesel, Eo, Spillolja i mark >1 m ³ b) Diesel, Eo >1 m ³ - 10 m ³ ovan mark Kopia av kontrollrapport ska sändas in till tillsynsmyndigheten, dock inte för cisterner inomhus upp till 10 m ³ <i>Övergångsbestämmelser</i> gäller för cisterner i bruk om när första besiktning ska ske: 1 juli 2004 (utomhuscistern), 1 juli 2006 (inomhus)	a) Brandfarliga i mark >1 m ³ <i>Undantag:</i> Klass 3 b) Brandfarliga > 10 m ³ ovan mark
Invallning/sekundärt skydd	All förvaring >250 l av brandfarlig vätska samt rörledningar i vattenskyddsområde. <i>Undantag 1:</i> Cistern i pannrum med kontinuerlig uppsikt. <i>Undantag 2:</i> Om installation gjorts före 1990-06-06, i stället gäller då särskilt krav på återkommande kontroll.	Klass 1 >3 m ³ För andra cisterner för brandfarliga vätskor skall åtgärder vara vidtagna för att hindra att skada uppstår genom utläckande vätska.
Överfyllningsskydd	Diesel, Eo, Spillolja i mark >1 m ³	Bensin, fotogen, diesel, Eo ovan mark >1 m ³ samt i mark för bensin och fotogen >1 m ³ <i>Undantag</i> gäller inom depåområde och bergrum
Tillståndsmyndighet	-	BN
Tillsynsmyndighet	MHN ³	RN

Följande tabell är ett annat, än mer förenklat, sätt att presentera en del av reglerna. Den härrör från Sprängämnesinspektionen, SÄI. Anmärkningen har lagts till här.

¹ Bilagan är ett försök att orientera om de viktigaste reglerna. Observera att det finns mer detaljregler i de nämnda föreskrifterna. Det som står här bör vara korrekt, men det är inte uttömmande.

² Inom vattenskyddsområde vart 3:e eller 6:e år när sekundärt skydd saknas.

³ MHN är ensam tillsynsmyndighet, utom givetvis, inom Försvarmakten, FMV och FRA där Generalläkaren utövar tillsynen. Länsstyrelsen är inte tillsynsmyndighet enligt 2000:4.

Kontroll	Vätsketyp (brandfarlighetsklassning)			
	Klass 1	Klass 2	Klass 3 (Eo och diesel)	Spillolja
Installationskontroll				
- ovan mark	SÄI	SÄI	SÄI	SÄI
- i mark	SÄI	SÄI	NV	NV
Revisionskontroll				
-ovan mark	SÄI	SÄI	SÄI	SÄI
-i mark	SÄI	SÄI	NV	NV
Återkommande kontroll				
- i mark	SÄI	SÄI	NV	NV
- ovan mark >10 m ³	SÄI	SÄI	SÄI	SÄI
- ovan mark <10 m ³			NV	
Sekundärt skydd	NV	NV	NV	NV

SÄI = enligt SÄIFS 1997:9
 NV = enligt NFS 2000:4

Revisionskontroll:
 Kontroll efter skada, ändring m.m.

Anm: Sekundärt skydd avser inom vattenskyddsområde. I övrigt finns krav också från SÄI på sekundärt skydd för klass 1 mer än 3 m³

AFS 1999:6 (Tryckkärl)

utfärdad av Arbetskyddsstyrelsen behandlar även öppna cisterner.

Krav på återkommande kontroll gäller öppna cisterner med farligt innehåll >10 m³.

Därutöver finns regler om återkommande kontroll av tryckkärl och ledningar som inte refereras här. Vad som är farligt innehåll anges i AFS 1999:6 och omfattar bl.a. brandfarliga, giftiga, frätande och cancerframkallande ämnen. Föreskrifterna gäller inte cisterner och rörledningar för brandfarliga vätskor som omfattas av SÄIs föreskrifter (alltså ingen dubbelreglering). Tillsynsmyndighet är YI.

Förklaringar

Eo = Eldningsolja.

Klass 3, brandfarliga vätskor med flampunkt 55 - 100 °C. Däribland eldningsolja och diesel.

Klass 1 och 2 a och 2 b har lägre flampunkter, d.v.s. är mer lättantändliga.

Spillolja kan höra till olika klasser av brandfarliga varor (1-3) beroende på sammansättning. Om det inte kan visas att den är klass 3 bedöms den som klass 1.

Annat sekundärt skydd än invallning kan vara dubbelmantling (av ledning eller cistern).

Kommentarer

Förhållandet mellan Naturvårdsverkets (NV) och Sprängämnesinspektionens (SÄI) föreskrifter

NVs föreskrift reglerar sådan lagring av brandfarliga vätskor som kan innebära miljörisker men som inte regleras av SÄIs föreskrifter. Sådan lagring finns inte med i SÄIs föreskrifter eftersom det inte är motiverat ur brandskyddssynpunkt. NVs och SÄIs föreskrifter kompletterar alltså varandra och har i huvudsak samma krav utan att någon hantering ska bli dubbelreglerad.

Tillstånd eller anmälan/information.

NVs och SÄIs föreskrifter innebär tillsammans att det antingen krävs tillstånd eller anmälan (anmälan benämns information i NFS 2000:4) för förvaring av brandfarliga vätskor under och ovan jord över de angivna miniminivåerna i respektive författning. I huvudsak fångar det in all förvaring över 1 m³ (och för viss hantering finns krav även för lägre volymer).

Det finns dock luckor, eftersom NV bara reglerar de särskilt angivna brandfarliga vätskorna diesel, eldningsolja och spillolja. Andra miljöfarliga brandfarliga vätskor klass 3 i mark

kräver därför ingen anmälan, och inte heller tillstånd eftersom SÄI undantagit all klass 3 i mark.

Icke brandfarliga men miljöfarliga vätskor omfattas inte alls av någon av bestämmelserna om tillstånd eller anmälan, då de ligger utanför föreskrifternas tillämpningsområde.

Återkommande kontroll

Här innebär NVs och SÄIs regler sammantaget att återkommande kontroll utförd av ackrediterat kontrollorgan krävs vid underjordisk förvaring över 1 m³ och för ovanjordsförvaring också över 1 m³. För ovanjordsförvaring 1 - 10 m³ gäller det dock endast cisterner för diesel och eldningsolja, medan det för underjordsförvaring och för all överjordsförvaring över 10 m³ gäller alla brandfarliga vätskor.

Icke brandfarliga men miljöfarliga vätskor omfattas inte alls av NVs eller SÄIs bestämmelser om återkommande kontroll. Arbetskyddsstyrelsens bestämmelser kräver dock återkommande kontroll av öppna cisterner med farligt innehåll över 10 m³, vilket naturligtvis också fångar in en hel del, men långt ifrån alla, vätskor som kan vara riskabla för miljön.

Konstruktions- och tillverkningskontroll är inte medtaget i tabellerna ovan. Krav på sådana kontroller utförda av ackrediterat kontrollorgan gäller enligt både NVs och SÄIs regler.

Invallning

Uttryckliga krav på invallning (eller annat sekundärt skydd som dubbelmantling) gäller sammantaget enligt NVs och SÄIs föreskrifter endast för all förvaring inom vatenskyddsområde av brandfarlig vätska över 250 l (utom i pannrum) samt av all förvaring brandfarlig vätska klass 1 över 3 m³.

Överfyllningsskydd

Här innebär NVs och SÄIs regler sammantaget att överfyllningsskydd krävs vid fyllning med pump till alla cisterner med eldningsolja, diesel, fotogen och bensin över 1 m³, men för spillolja bara vid underjordsförvaring över 1 m³.

För pumpad fyllning av cisterner med andra brandfarliga vätskor krävs inte överfyllningsskydd, men allmänt krav på åtgärder mot överfyllning finns.

Andra tekniska krav än invallning och överfyllningsskydd refereras inte här. Men föreskrifterna har en rad sådana krav.

MHNs tillsynsuppgifter

MHN kan i sin tillsyn enligt miljöbalken i varje enskilt fall ställa de krav på försiktighetsmått, t.ex. genom ett föreläggande, som med hänsyn till balkens regler är motiverade och skäligena.

Det kan innebära att MHN kan ingripa med krav som går utöver dem som framgår av föreskrifterna från såväl NV som SÄI, om de i det enskilda fallet är motiverade. Exempelvis är det ofta befogat att kräva att en cistern med eldningsolja ovan mark invallas, eller att en cistern som innehåller icke brandfarlig vätska invallas.

Därutöver har MHN följande tillsynsuppgifter som följer av reglerna i NFS 2000:4

UNDANTAG från nedanstående punkter: MHN ska *inte* utöva rutinmässig tillsyn över viss lagring inomhus, däribland vanliga villatankar. Det följer av undantagsregler-

na om att information/anmälan inte ska lämnas för cisterner för diesel eller eldingsolja upp till 10 m³ inomhus, och att kopia av kontrollrapport inte ska skickas till MHN för cisterner inomhus upp till 10 m³. Därigenom behöver MHN heller inte föra register över sådana cisterner. I händelse av att brister trots det kommer till MHNs kännedom kan ingripande med stöd av MB och NFS 2000:4 naturligtvis ändå göras.

Tillse att anmälningspliktig lagring anmäls (d.v.s. att information lämnas⁴ till MHN) i god tid innan lagringen påbörjas. Det gäller:

- Diesel, eldingsolja och spillolja över 1 m³ i mark
- Diesel och eldingsolja >1 m³ - 10 m³ ovan mark
- All förvaring av brandfarlig vätska över 250 l inom skyddsområde för vattentäkt

Hantera inkomna anmälningar/information

Svar på anmälan kan vara råd eller föreläggande om försiktighetsåtgärder. Särskilt ska kontrolleras att de krav på konstruktions-, tillverknings- och installationskontroll, samt de tekniska krav som gäller enligt NFS 2000:4 tillgodosetts. Det gäller *bl.a.* överflyllnings- skydd, samt inom vattenskyddsområde invallning. Konstruktions-, tillverknings- och installationskontroll krävs för behållare över 1 m³ med tillhörande ledningar. Kontrollen ska utföras av ackrediterat kontrollorgan.

Föra register över förvaring som omfattas av 2000:4, både nyanmäld och befintlig.

Kontrollera att återkommande kontroll sker i den utsträckning som är föreskrivet, det gäller:

- Diesel, Eo, Spillolja i mark >1 m³
- Diesel, Eo >1 m³ - 10 m³ ovan mark

Den som använder anläggningen ska skicka kopia av kontrollrapporten till MHN vars uppgift är att bevaka att kontrollrapporter för alla objekt MHN har i sitt register inkommer. Vid utebliven rapportering bör tillsynsbesök göras eller ges föreläggande om att kontroll ska utföras.

Ingripa när kontroll visat på brister

Om kontrollrapport med påtalade brister inkommer utan att åtgärder för att rätta till dessa redovisats kan MHN behöva ingripa med t.ex. föreläggande eller förbud.

Löpande tillsyn i form av inspektion kan vara särskilt inriktad på brandfarliga varor, eller kan avse t.ex. olika branscher då man samtidigt granskar verksamheternas lagring av brandfarliga varor.

Inspektionerna syftar framförallt till att upptäcka lagring som inte tidigare är känd eller granskad. För lagring som är känd och där den återkommande kontrollen sköts och inte föranlett anmärkningar finns normalt inte behov av inspektion.

Tillsynsmyndigheten kan också söka i olika register, t.ex. över dem som köper eldingsolja eller har sotning o.s.v. och informera om anmälnings/informationsplikt och andra krav.

⁴ I NFS 2000:4 används termen "informationskrav" i stället för "anmälningsplikt". Information benämns ibland ändå anmälan.

Bilaga 2 "Sevesolagen"

Ämneslistorna i bilaga till Förordning om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:382)

Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381) och bestämmelserna i förordningen är tillämpliga på verksamheter där farliga ämnen förekommer i eller överstiger de mängder som anges i den lägre kravnivån. *Observera* dock att förekomst av flera farliga ämnen under denna kravnivå ska sammanräknas enligt formler som anges i bilagan, vilket kan medföra att bestämmelserna blir tillämpliga

DEL 1 - FARLIGA ÄMNEN

<u>Farliga ämnen</u>	<u>Mängd i ton för tillämpning av</u>	
	<i>lägre kravnivån</i>	<i>högre kravnivån</i>
Ammoniumnitrat och blandningar med ammoniumnitrat i vilka kvävehalten på grund av ammoniumnitratet överstiger 28 viktprocent samt vattenlösningar med ammoniumnitrat i vilka ammoniumnitratkoncentrationen överstiger 90 viktprocent.	350	2500
Gödningsmedel som är baserade på ammoniumnitrat i enlighet med direktiv 80/876/EEG samt gödningsmedel där kvävehalten på grund av ammoniumnitratet överstiger 28 viktprocent (ett gödningsmedel som innehåller ammoniumnitrat med fosfat eller kaliumkarbonat).	1250	5000
Arsenikpentoxid, arsenik (V) syra eller dess salter	1	2
Arseniktrioxid, arsenik (III) syra eller dess salter	0,1	0,1
Brom	20	20
Klor	10	25
Nickelföreningar i inhalerbar pulverform (nickelmonoxid, nickeldioxid, nickelsulfid, trinickeldisulfid, dinickeltrioxid)	1	1
Etylenimin	10	20
Fluor	10	20
Formaldehyd (³³ 90 %)	5	50
Väte	5	50
Väteklorid (kondenserad gas)	25	250
Alkylbly	5	50
Extremt brandfarliga kondenserade gaser (inklusive gasol) och naturgas	50	200
Acetylen	5	50
Etylenoxid	5	50
Propylenoxid	5	50
Metanol	500	5000
Metylenbis (2-kloranilin) eller dess salter, i pulverform	0,01	0,01
Metylisocyanat	0,15	0,15
Syre	200	500
Toluendiisocyanat	10	100
Karbonyldiklorid (fosgen)	0,3	0,75
Arseniktrihydrid (arsin)	0,2	1
Fosfortrihydrid (fosfin)	0,2	1
Svaveldiklorid	1	1

Svaveltrioxid		15	75
Polyklordibensofuraner och polyklordibensodioxiner (inkl. TCDD) beräknade som TCDD-ekvivalenter		0,001	0,001
Polyklordibensofuraner och polyklordibensodioxiner beräknas med hjälp av följande viktningsfaktorer:			
2,3,7,8-TCDD	1	2,3,7,8-TCDF	0,1
1,2,3,7,8-PeCDD	0,5	2,3,4,7,8-PeCDF	0,5
		1,2,3,7,8-PeCDF	0,05
1,2,3,4,7,8-HxCDD	0,1		
1,2,3,6,7,8-HxCDD	0,1	1,2,3,4,7,8-HxCDF	0,1
1,2,3,7,8,9-HxCDD	0,1	1,2,3,7,8,9-HxCDF	0,1
		1,2,3,6,7,8-HxCDF	0,1
		2,3,4,6,7,8-HxCDF	0,1
1,2,3,4,6,7,8-HpCDD	0,01		
		1,2,3,4,6,7,8-HpCDF	0,01
		1,2,3,4,7,8,9-HpCDF	0,01
OCDD	0,001		
		OCDF	0,001

(T=tetra, Pe=penta, Hx=hexa, Hp=hepta, O=okta)

CANCEROGENA ÄMNEN: - 4-aminobifenyl eller dess salter, - benzidin eller dess salter, - bis- (klorometyleter), - kloridimetyleter, - dimetylkarbamoylklorid, - dimetylnitrosamin, - hexametylfosfortriamid, - 2-naftylamin eller dess salter, - 1,3-propansulton, samt - 4-nitrodifenyl	0,001	0,001
Motorbensin och andra mineralbensiner	5000	50000

DEL 2 - SÄRSKILDA KATEGORIER AV FARLIGA ÄMNEN SOM INTE SÄRSKILT ANGES I DEL 1

<u>Kategorier av farliga ämnen</u>	<u>Mängd i ton för tillämpning av</u>	
	<i>lägre kravnivån</i>	<i>högre kravnivån</i>
1. Mycket giftiga (riskfras R26, R27 eller R28)	5	20
2. Giftiga (riskfras R23, R24 eller R25)	50	200
3. Oxiderande (riskfras R7, R8 eller R9)	50	200
4. Explosiva Här avses 1. ett ämne eller en beredning som kan ge upphov till risk för explosion genom stötar, friktion, eld eller andra antändningskällor (riskfras R2), 2. ett pyrotekniskt ämne, eller en blandning av ämnen, som är avsett att skapa en värme-, ljus-, ljud-, gas- eller rökeffekt eller en kombination av dessa, som en följd av exoterma kemiska reaktioner vilka är självunderhållande och icke detonerade, och 3. ett explosivt eller pyrotekniskt ämne eller en beredning som är innesluten i ett föremål.	50	200
5. Explosiva Här avses ämnen och beredningar som ger upphov till stora risker för explosion genom stötar, friktion, eld eller andra antändningskällor (riskfras R3).	10	50
6. Brandfarliga Här avses brandfarlig vätska klass 2 enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor (riskfras R10).	5000	50000
7 a. Mycket brandfarliga 1. Här avses brandfarlig vätska klass 1 eller 2 enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor i det fall vätskan hanteras under sådana betingelser att den kan förorsaka en allvarlig kemikalieolycka, t.ex. högt tryck eller hög temperatur.	50	200
2. Här avses brandfarlig vätska klass 1 enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor i det fall den kan självantända i luft (riskfras R17).	50	200
7 b. Mycket brandfarliga Här avses brandfarlig vätska klass 1 enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor	5000	50000

(riskfras R11).

8. Extremt brandfarliga 1. Här avses brandfarlig gas enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor samt brandfarlig vätska klass 1 enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor som har en kokpunkt under eller lika med 35 grader C (riskfras R12).	10	50
2. Här avses brandfarliga vätskor enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor som hanteras vid temperatur som är högre än dess kokpunkt.	10	50
9. Miljöfarliga ämnen under angivande av följande riskfraser		
- R50 "mycket giftigt för vattenlevande organismer",	200	500
- R50 "mycket giftigt för vattenlevande organismer" och R53 "kan ge långsiktiga skadeverkningar på vattenmiljön",	200	500
- R51 "giftigt för vattenlevande organismer" och R53 "kan ge långsiktiga skadeverkningar på vattenmiljön".	200	2000
10. All klassificering som inte omfattas av det som anges ovan i kombination med följande riskfraser - R14 "reagerar våldsamt vid kontakt med vatten" (inklusive R14/15)	100	500
- R29 "avger giftiga gaser vid kontakt med vatten".	50	200

Bilaga 3 Säkerhetsrådgivare för farligt gods på väg

Baserat på uppgifter på Räddningsverkets hemsida (www.srv.se) och från Räddningsverkets tillsynsenhet.

Farligt gods

För transport av farligt gods gäller lagen (1982:821) och förordningen (1982:923) om transport av farligt gods samt Räddningsverkets författningssamling (SRVFS 1998:8) Inrikes transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S).

Se beskrivningen på sidan 91 i Handbok i Kemikaliehantering om huvuddragen i lagstiftningen och tillsynsmyndigheter. När den beskrivningen gjordes 1999 fanns ännu inget krav på säkerhetsrådgivare.

Säkerhetsrådgivare

Enligt lagen om transport av farligt gods gäller sedan 1 januari 2000 krav på att den som bedriver verksamhet där det ingår att utföra transporter eller att vara avsändare vid sådana transporter ska ha en eller flera säkerhetsrådgivare.

Säkerhetsrådgivare har till uppgift att, under verksamhetsledningens ansvar, vidta erforderliga åtgärder så att olyckor i samband med farligt gods förebyggs.

Säkerhetsrådgivaren ska bl.a. se till att bestämmelser om transport av farligt gods följs, ge råd om verksamhet som rör transport av farligt gods och årligen till verksamhetsledningen överlämna en rapport om den verksamhet som rör transport av farligt gods och i övrigt tillse att verksamheten har system och metoder för farligt godsarbetet. Om en olycka som inneburit att det farliga godset skadat människor, djur, egendom eller miljön inträffat ska rådgivaren upprätta en olycksrapport och överlämna den till företagsledningen.

Säkerhetsrådgivaren ska genomgå prov som anordnas av Räddningsverket och inneha giltigt intyg.

Undantag från kravet på säkerhetsrådgivare

Lagstiftningen medger vissa undantag från kravet på säkerhetsrådgivare, bl a för Försvarsmakten och för kvantiteter som på visst sätt är begränsade per transportenhet. Den kvantitet som högst får avsändas eller transporteras på en transportenhet, är för ett ämne som klassificerats som miljöfarligt ämne i kl 9, ämnesnummer 11 c, 1000 l eller 1000 kg. Högsta tillåtna totalkvantiteter som får avsändas eller transporteras per transportenhet framgår av marginalnummer 10 011 i bilaga B till ADR-S.

Tillsyn av bestämmelserna om säkerhetsrådgivare

Tillsynen, även direkt mot avsändande företag, utövas av Räddningsverkets tillsynsenhet. Tel 054-13 50 00 vx, e-post till Räddningsverket srv@kd.srv.se

Farligt avfall

De flesta slag av farligt avfall omfattas av reglerna om farligt gods. Det innebär att företag som har avsändning av farligt avfall också oftast ska ha säkerhetsrådgivare, även om de inte avsänder annat farligt gods.

Föreskrifter

Säkerhetsrådgivare (SRVSF 1999:1)

Huvudmän

Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, Kommunförbunden i länet, kommunernas miljökontor

Adress

Miljösekretariatet
Västra Götalandsregionen
Box 1726 501 17 Borås
Tel 033-17 48 00

Projektledare

Lasse Lind
Tel 0532-714 47, lind.lasse@telia.com